

УДК 504.54.062.4

О. Г. ВАСЕНКО канд. біол. наук, заст. директора,
О. В. РИБАЛОВА канд. техн. наук; **Г. В. КОРОБКОВА**, пров. інж.

(Український науково-дослідний інститут екологічних проблем (УкрНДІЕП), м. Харків)

РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЧУГУЇВСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Наведена характеристика сучасного екологічного стану Чугуївського району та м. Чугуєва з визначенням привабливості для розвитку туризму і рекреаційної діяльності за природними умовами та наявністю історико-культурних цінностей. Виконана оцінка екологічної безпеки рекреаційного водокористування регіону. За результатами аналізу екологічного стану Чугуївського району зроблені висновки щодо перспектив розвитку рекреаційної діяльності у регіоні

К л ю ч о в і с л о в а: екологічна безпека, рекреаційна діяльність, ризик здоров'ю, інвестиційна привабливість, Харківська область, Чугуївський район

Україна займає одне з провідних місць у Європі за ступенем забезпеченості рекреаційними територіями, але часто використання рекреаційних ресурсів в містах і приміських регіонах відбувається стихійно, без урахування екологічної ситуації, що призводить до перевищення допустимих навантажень на екосистеми. Крім того, неорганізований відпочинок і туризм негативно впливає на розвиток туристичного бізнесу і не приносить можливого прибутку до бюджету регіону [1-6].

Для забезпечення охорони туристичних ресурсів України, їх збереження та відновлення, раціонального використання, забезпечення конституційних прав громадян на відпочинок органами державної влади та органами місцевого самоврядування в межах їх повноважень затверджуються загальнодержавні, державні цільові, регіональні та інші програми розвитку туризму.

Завдання туристичної галузі з урахуванням регіональних рекреаційних ресурсів декларуються у Програмі розвитку туризму в Харківській області на 2002-2010 роки. Головним завданням розвитку галузі вважається створення регіонального конкурентоспроможного туристичного продукту, тому питання можливого використання окремих територій області у рекреаційних цілях є досить актуальним для Харківської області.

Територія Харківської області має різноманітні природні умови, які є важливим чинником для широкого розвитку рекреацій-

ної індустрії. В області існує достатньо територій, що можуть задовольнити медико-біологічні та естетичні потреби людини. Рекреаційні території в Харківській області визначені згідно з рішенням Харківської обласної ради від 16.01.78 № 22 і займають площу 140588 га у складі земель лісового фонду.

На території Харківської області налічується 8 рекреаційних зон загальною площею 443,2 тис. га. Головні території відпочинку концентруються навколо річок Сіверський Донець і Оскіл, водосховищ та озер. Рекреаційне зонування Харківської області наведено в таблиці 1 [7].

Комплексна оцінка рекреаційних ресурсів Харківської області визначена за наступними показниками:

- комплексна оцінка якісного стану водних об'єктів та атмосферного повітря на основі визначення потенційного ризику здоров'ю населення;
- прийнятність потенційного ризику здоров'ю населення;
- наявність поверхневих вод;
- лісові ресурси;
- природно-заповідний фонд.

Комплексна оцінка рекреаційних ресурсів визначається середнім балом у відповідності до нової методики, розробленої фахівцями УкрНДІЕП [8].

З метою визначення територій Харківської області, привабливих для рекреаційного використання та розвитку екологічного туризму, була зроблена експертна оцінка за

Таблиця 1 – Рекреаційне зонування Харківської області

Рекреаційна зона	Площа, тис. га	Ландшафтно-природна характеристика
Сіверсько Донецька регіональна рекреаційна система		
Харківська	140,8	Басейни річок Уди та Лопань з лісовими масивами на прирічкових схилах правого та лівого берегів
Печенізька	63,2	Долина Печенізького водосховища з лісовими масивами на схилах правого та лівого берегів
Ізюмська	61,6	Долина річки Сіверський Донець з дібровними лісами на правому березі, заплавними луками та сосновими борами на піщаних борових терасах
Зміївська	40,0	Долина річки Сіверський Донець з дібровними лісами на правому березі, заплавними луками та сосновими борами на піщаних борових терасах
Червонооскільська	40,0	Уздовж долини р. Оскіл та Червонооскільського водосховища. Нагірна діброва та соснові бори на лівобережній боровій терасі
Чугуївська	22,4	Долина річки Сіверський Донець з дібровними лісами на правому березі, заплавними луками та сосновими борами на піщаних борових терасах
Балаклійська	20,8	Долина річки Сіверський Донець з дібровними лісами на правому березі, заплавними луками та сосновими борами на піщаних борових терасах
Придніпровська регіональна рекреаційна система		
Краснокутська	54,4	Уздовж річкових долин річок Мерла та Мерчик зі схиловими та вододільними дібровами, заплавними та схиловими луками, сосновими борами на боровій терасі лівого берега

наступними показниками: - наявність баз відпочинку;

- наявність історичних пам'яток;
- пейзажність.

За загальною бальною оцінкою рекреаційних ресурсів виділено три типи районів Харківської області у різну міру привабливих для туризму та відпочинку:

- 1 – придатні (загальний бал більше 2),
- 2 – обмежено придатні (загальний бал від 1,6 до 2),
- 3 - малопродатні (загальний бал від 1 до 1,5).

Рангування адміністративних районів Харківської області за показником привабливості для туризму та відпочинку виявило найбільш привабливі території для подальшого розвитку зеленого та екотуризму, будівництва баз відпочинку, пансіонатів та таборів для школярів. Це наступні адміністративні райони: Чугуївський, Вовчанський, Харківський, Краснокутський, Зміївський, Красноградський, Ізюмський.

Таким чином, результати дослідження

показали, що Чугуївський район є одним з найпривабливіших районів Харківської області для розвитку туризму.

Розташований у Середньоросійській лісостеповій фізико-географічній провінції, Чугуївський район належить до вологої, теплої агро-кліматичної зони.

Кліматичні особливості Чугуївського району є сприятливими для розвитку туризму та рекреаційної діяльності. Середньорічна сума температур в північній частині на правобережжі складає 6,5°C, вздовж заплави та на лівому березі 7-7,5°C. Річна амплітуда коливання температур 28-28,5°C. Абсолютний максимум від +39 до +41°C, мінімум -36°C. Середньомісячна температура максимальна +11,3; мінімальна -2,3°C [9].

Територією Чугуївського району протікає 15 річок: Сіверський Донець, Уди, Великий Бурлук, Велика Бабка, Волоска Балаклійка, Середня Балаклійка, Крайня Балаклійка, Студенок, Чуговка, Тетлега,

Гнилушка, Роганка, Олега, Бакланка і Таганка.

В Чугуївському районі Сів. Донець має ширину 2-6 м, глибину 2-4 м. Дно – піщане, місцями тверде. Швидкість течії 0,2-0,3 м/с. Заплава переважно лівобережна, лугова, залісена, місцями заболочена, з великою кількістю невеликих озер і стариць. Берега круті або обривисті висотою до 15 м чергуються з пологими. Притоки Тетлега, Уди, Велика Бабка також частково використовуються населенням в рекреаційних цілях [9,10].

Якість води річки Сіверський Донець залежить від надходження у річки басейну забруднень, які визначаються природними особливостями ландшафтів, водозбору, характером господарського використання заплав та інтенсивності господарської діяльності на площі всього водозбору.

Чугуївський район багатий за наявністю бальнеологічних ресурсів, які на сьогодні не використовуються у повному об'ємі. Мінеральні ресурси представлені кремнієвими мінеральними водами, рекомендованими для лікування. Але ці джерела ще не використовуються в рекреаційному господарстві.

Чугуївський район розташований в межах Галицько-Слобожанського природного коридору загальнодержавного значення. Природні території та об'єкти, що підлягають особливій охороні, утворюють єдину територіальну систему. Вона включає території та об'єкти: природно-заповідного фонду, курортні та лікувально-оздоровчі, рекреаційні, водозахисні, пожезахисні та інші типи територій.

У районі заповідано 9 територій місцевого значення: 8 заказників (3 – ландшафтних, 1 – ботанічний, 4 – ентомологічних) та 1 заповідне урочище. Загальна площа територій ПЗФ складає 4131,7 га, що становить 3,56 % від усієї площі району [11].

Землі Чугуївського району були густо заселеними ще багато тисячоліть тому. Про це свідчать археологічні знахідки як в самому місті Чугуєві, так і в околицях: 3 поселення бронзового століття, скіфські, сарматські, аланські, слов'янські пам'ятники. Є припущення, що на пагорбах, де тепер стоїть Чугуїв, у XI-XII століттях було половецьке місто Шарукань, про яке згадувалося в "Слове о полку Игореве" і яке

носило ім'я хана Шарукана, верховного половецького вождя.

Чугуїв – одне із найстаріших міст Слобожанщини, засноване у 1638 році загоном козаків на чолі з Яковом Остриницею, які прийшли на ці землі після кровопролитної битви з поляками під Лубнами. Чугуїв багатий історико-культурними та архітектурними пам'ятниками.

На території населених пунктів Чугуївського району знаходиться 33 пам'ятники історії. З них 25 – це братські могили радянських воїнів.

Чугуїв є батьківщиною художника І. Ю. Рєпіна (1844-1930), тому в місті знаходяться пам'ятник художнику, історико-художній заповідник, художньо-меморіальний музей І. Ю. Рєпіна.

До архітектурних пам'яток відносяться: офіцерський готель (30р.р. XIX ст.); пожежна команда (1п. XIX ст.); школа кантоністів (1п. XIX); школа, (1 п. XIX ст.); пожежна команда (1п. XIX ст.); казарма військова (30 рр. XIX ст.); військове училище (кінець XVIII ст.); Покровський собор, (1824-1824р.р. побудовано за проектом архітектора Стасова В. Н. і використовується як картинна галерея); будинок в якому жив І.Ю.Рєпін, 1876-1877 рр. (тут розміщується музей І. Є. Рєпіна); шпиталь (30 рр. XIX ст.); торгівельні ряди (початок XIX ст.); особняк Селиванових (поч. XX ст.); Всіх скорбящих церква з дзвіницею (1824 р.); Преображенське кладовище-могила матері художника Т. С. Рєпіної; міська управа (кінець XVIII ст.); жилі будинки поселенців (30 рр. XIX ст.). Старе місце: Городище скіфського періоду – V-III до н.е. і часів Київської Русі VI-VIII н.е., Казарма кінець XVIII ст., Преображенська церква, 1824 р.

На території Чугуївського району знаходяться чотири зареєстровані пам'ятники архітектури. В смт. Кочеток знаходяться: пам'ятник на могилі професора московського університету М. Я. Грота; музей води; церква Різдва Богородиці з дзвіницею (1854-1859 рр.); поселення 5-4 тис. до н.е., VI-IV ст.ст. до н.е., I ст. н.е. В с. Введенка розташовано: церква, що належить до унікальних пам'яток дерев'яного будівництва. В селі також знаходяться

поселення V-III до н.е. В с. Гракове знаходиться архітектурна пам'ятка – Троїцька церква, 1859 р. В с. Коробочки також знаходиться архітектурна пам'ятка – будівля волосної управи, початок XIX ст. С. Мохнач цікаве для відвідування городища салтівської культури VIII-X ст. до н.е.

Завдяки сприятливим природним умовам та великій кількості історичних, культурних, археологічних та архітектурних пам'яток в Чугуївському районі завжди була велика кількість дитячих таборів, баз відпочинку та лікувальних закладів, але на сьогодні більшість з них знаходяться в поганому стані чи не функціонують (табл.2-5).

З наведених даних можна зробити висновок, що оцінка рекреаційних ресурсів Чугуївського району і наукове обґрунтування екологічно безпечного розміщення та еколого-економічного аналізу реконструкції існуючих або будівництва нових баз відпочинку є дуже актуальною задачею для подальшого соціально-економічного розвитку регіону.

З ініціативи Чугуївської міської ради Українським науково – дослідницьким інститутом екологічних проблем (УкрНДІЕП) започатковані роботи з розробки проекту розвитку місць рекреаційного водокористування і місць відпочинку в Чугуївському районі і м. Чугуєві на основі оцінки екологічної безпеки з визначенням переліку місць, що вимагають першочергової реалізації водоохоронних заходів.

Проведений аналіз екологічного стану Чугуївського району дозволяє зробити висновки:

1. Природні умови і кліматичні особливості Чугуївського району, наявність бальнеологічних ресурсів, які досі ще не використовуються у повному об'ємі, велика кількість історико-культурних, археологічних та архітектурних пам'яток обумовлюють перспективність розвитку туризму та рекреаційної діяльності з метою соціально – економічного розвитку регіону та оздоровлення населення.

2. За забезпеченістю водними ресурсами Чугуївський район відноситься до середньо забезпечених в порівнянні з іншими районами Харківської області.

3. За результатами проведених гідрохімічних досліджень відзначається погіршення ряду гідрохімічних показників якості вод Сіверського Донця у місці впадіння р. Тетлега, після м. Чугуїв, а також після впадіння р. Уди. За трофо-сапробіологічним індексом прийнятої в Україні методики екологічної оцінки вод [12], в середньому води Сіверського Дінця відносяться до третьої категорії (досить чисті води), а р. Тетлега – до третьої категорії з переходом у четверту (досить чисті – слабо забруднені води). Відзначено також перевищення на ряді пунктів рибогосподарських ГДК по вмісту сульфатів і нітритів, а санітарно-гігієнічних ГДК для води водних об'єктів у місцях купання й у межах міст – за рівнем вмісту завислих речовин.

4. За складом зоопланктону, Сіверський Донець у межах Чугуївського району можна віднести до β -мезосапробних вод, від слабо забруднених до достатньо чистих.

5. Видовий склад риб свідчить про перспективність використання водотоків для аматорського рибальства, але встановлена зараженість риб небезпечними для людини переносниками зоонозних інфекцій і інвазій, що може суттєво обмежити ці можливості.

6. Сучасна епізоотична ситуація, що склалася в басейні р. Сіверський Донець на території Чугуївського району у відношенні епідеміологічно-небезпечних захворювань, фактором передачі яких є гідробіонти, є достатньо напруженою та має тенденцію до розширення ареалу збудників.

7. Результати розрахунків потенційного ризику здоров'ю населення на основі даних натурних досліджень, що виконано фахівцями УкрНДІЕП в 7 пунктах спостереження за якістю поверхневих вод в Чугуївському районі Харківській області показали небезпечність використання для рекреації р. Уди та р. Сів. Донець, вище впадіння р. Уди в м. Чугуєв (3 клас якості), через можливість виникнення важких хронічних ефектів для здоров'я рекреантів.

8. Аналіз динаміки забруднення водних об'єктів басейну р. Сіверський Донець показав, що, незважаючи на спад виробництва та зниження скиду стічних вод промисловості, якість води значно не покращилася, а за деякими показниками

Таблиця 2 – Розташування дитячих оздоровчих таборів в Чугуївському районі

№	Назва	Адреса	Кількість місць	Примітка
1	"Лісова казка"	Чугуївський р-н, с. Кочеток	253	
2	"Дружба"	м. Чугуїв, вул.Комсомольська	348	Не діє
3	"Факел"	Чугуївський р-н, с. Кочеток	153	Не діє
4	"Орлятко"	Чугуївський р-н, ур.Фігурівка, Малинівське л-во	175	
5	"Політ"	Чугуївський р-н, с. Кочеток	160	
6	"Будівник"	Чугуївський р-н, ур.Фігурівка	240	Не діє

Таблиця 3 – Санаторії-профілакторії Чугуївського району

№	Назва	Адреса	Кількість місць	Площа, га
1	"Горн"	Чугуївський р-н, ур. Фігурівка	100	4,0

Таблиця 4 – Бази відпочинку Чугуївського району

№	Назва	Адреса	Кількість місць	Площа, га
1	"Фігурівка"	ур. Фігурівка	10	0,6
2	"Есхар"	ст. Есхар	100	3,0
3	Тресту "Півдспецстрій"	Малинівське л-во, ур. Фігурівка	230	3,7
4	"Електротяжмаш"	с. Кочеток	150	2,8
5	ЗАТ "Плиточний завод"	с. Кочеток	300	4,5
6	"Будівник"	с. Кочеток	70	0,7
7	Б-в ЧЗТА	Малинівське л-во, ур. Фігурівка	200	3,5
8	"Сіверський Донець"	ст. Есхар	230	4,1

Таблиця 5 – Спортивно-оздоровчі табори Чугуївського району

№	Назва	Адреса	Кількість місць	Площа, га
1	Спортивний табір "Фігурівка", ХНУ	Чугуївський р-н, ур.Фігурівка	280	3,0
2	Спортивний табір "Політехнік"	Чугуївський р-н, Малинівське л-во, ур.Фігурівка	250	5,0
3	Спортивний табір Харківської архітектурної академії "Зелений бір"	Чугуївський р-н, Малинівське л-во, ур.Фігурівка	200	4,0

спостерігається зростання забруднення, оскільки суттєво не покращився стан охорони вод. Необхідним є аналіз сучасного стану природоохоронної діяльності в межах Чугуївського району з розробкою науково-обґрунтованих рекомендацій щодо її покращення.

9. Інтенсивна експлуатація та нерациональна система землекористування призвела до таких проявів деградації земель як ерозія, техногенне забруднення, вторинне осолонцювання, підтоплення та зсуви ґрунтів. Актуальним залишається дослідження впливу дифузних джерел забруднення на водні об'єкти з обґрунтуванням не обхідності та масштабів реструктуризації використання водозбірної площі басейнів річок.

Останнім часом розвиток туристичної галузі і зон рекреації здобуває усю велику актуальність завдяки значним перевагам, серед яких особливо важливими для економічного розвитку регіону є:

- створення робочих місць;
- розширення традиційних областей виробництва і розвиток нових, специфічних для туризму і рекреації;
- прибуток, отриманий від туризму, стимулює загальний економічний і соціальний розвиток регіонів.

Чугуївський район має найбагатші природні умови, історичні й архітектурні пам'ятники, а також численні існуючі бази відпочинку, дитячі оздоровчі табори, об'єкти природно-заповідного фонду, що створює безумовну привабливість цього мальовничого району для залучення інвестицій у розвиток туризму і зон рекреації.

З іншого боку, незадовільний якісний стан водних ресурсів є однією з важливих причин погіршення здоров'я населення, особливе виникнення інфекційних і екологічно залежних захворювань. В останні роки загальне антропогенне навантаження на навколишнє середовище має тенденцію до зменшення, однак нинішню екологічну ситуацію не можна вважати задовільною.

Природоохоронне законодавство висуває тверді вимоги до водокористувачів, тому якщо інвестори почнуть вкладати гроші в розвиток баз відпочинку, а через якийсь час з'ясують, що це місце непридатне для

використання з метою рекреації, їм доведеться заморозити будівництво або реалізовувати дорогі природоохоронні заходи, що спричинить за собою серйозні економічні збитки.

Велике значення при інвестуванні існуючих і проєктованих баз відпочинку має досягнення соціально - економічних результатів на основі всебічної оцінки різних проєктних рішень і визначення величини додаткових витрат на здійснення обраного варіанта з урахуванням порівняльної ефективності проєктних рішень впровадження рекреаційних об'єктів.

Проєкт розвитку туристичної і рекреаційної діяльності, що початий співробітниками УкрНДП, передбачає визначення переліку місць найбільш сприятливих для інвестування з урахуванням якісного стану природних умов, наявності бальнеологічних і туристичних ресурсів, умов культурно-масового обслуговування і базується на еколого-економічній оцінці з метою забезпечення екологічного благополуччя та комфортних умов життя і відпочинку людей, а також мінімізації ризику інвестування туристичної галузі.

Висновки:

Сучасний стан басейну р. Сіверський Донець є незадовільним і характеризується комплексом взаємопов'язаних екологічних проблем, та їх вирішення може бути досягнуто тільки з урахуванням чинників виникнення та розвитку згубних деградаційних процесів. Аналіз впливу точкових та дифузних джерел забруднення, рекреаційного навантаження, чинників формування екологічного стану басейнів річок з обґрунтуванням необхідності реструктуризації господарського використання водозбірної площі водотоків дозволить розробити перелік необхідних першочергових заходів з підтримання гідрологічного режиму та поліпшення якісного стану водних об'єктів Чугуївського району.

Впровадження запропонованих заходів з благоустрою водойм та річок дасть змогу створити комфортні умови для відпочинку та оздоровлення населення, сприятиме подальшому розвитку зеленого туризму та рекреаційної діяльності в межах м. Чугуєва і

Чугуївського району, залучити інвестиції для відновлення чи будівництва нових баз відпочинку, розширить вакансії робочих місць з метою соціального та економічного розвитку району.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вєдєнин Ю. А., Мірошніченко Н. М. Оценка природных условий для организации отдыха. – М.: АН СССР, 1969. – 320 с.
2. Долженко Г. П., Беленко Н. Г. Рекреационная география и туризм. – М.: РнД РГУ, 1983. – 270 с.
3. Лиханов Б. Н. Рекреационные ресурсы и методы их изучения. – М.: Географическое общество, 1981. – 137 с.
4. Козлов В. Н., Филиппович Л. С. Рекреационные ресурсы СССР: Проблемы рационального использования. – М.: Наука, 1990. – 166 с.
5. Паламарчук М. М., Паламарчук О. М. Економічна та соціальна географія України з основами теорії: Посібник. – К.: Знання, – 1998. – 416 с.
6. Анісімова С. В., Льченко Л. Ю., Рибалова О. В., Савченко Н. В. Критерії оцінки рекреаційної цінності водних об'єктів - Зб. наук. ст. міжнародної науково-практичної конференції "Екологічна безпека: проблеми і шляхи вирішення", т.1 – Харків, 2007. – С. 316-322
7. Екологічний атлас Харківської області. – Х.: МОНОАП – Майдан, 2001. – 80 с.
8. Рибалова О. В., Поддашкін О. В., Савченко Н. В., Льченко Л. Ю. Екологічний аспект визначення перспектив розвитку зеленого туризму в Харківській області - Зб. наук. ст. міжнародної науково-практичної конференції "Екологічна безпека: проблеми і шляхи вирішення", т.1 – Харків. – 2006. – С.339-348.
9. Мемуттов В. К. Рекреация: социально- экономические и правовые аспекты. – К: Наукова думка, 1992. – 141.
10. Поколюдна М. М. Рекреационні ресурси Харківської області, їх географічна характеристика та раціональне використання/Автореферат дис...., Сімф. екон. ін-т. Сімферополь, 2003. – 20 с.
11. Климов О. В., Вовк О. Г., Філатова О. В. та ін. Природно-заповідний фонд Харківської області. – Х.: Видавничий дім "Райдер", 2005. – 304 с.
12. Романенко В. Д., Жукинський В. М., Оксіюк О. П. та ін., Методика екологічної оцінки якості поверхневих вод за відповідними категоріями – К.: Символ-Т, 1998. – 28 с.

УДК 504.54.062.4

ВАСЕНКО О. Г. канд. біол. наук, заст. директора
 РИБАЛОВА О. В. канд. техн. наук;
 КОРОБКОВА Г. В., пров. інж.
 (Український науково-дослідний інститут екологічних проблем (УкрНДЦЕП), м. Харків)
 РЕКРЕАЦИОННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ
 ЧУГУЕВСКОГО РАЙОНА
 ХАРЬКОВСКОЙ ОБЛАСТИ

Приведена характеристика современного экологического состояния Чугуевского района и г. Чугуева с определением привлекательности для развития туризма и рекреационной деятельности по природным условиям и наличию историко-культурных ценностей. Выполнена оценка экологической безопасности рекреационного водопользования региона. По результатам анализа экологического состояния Чугуевского района сделаны выводы о перспективах развития рекреационной деятельности в регионе.

К л ю ч е в ы е с л о в а: экологическая безопасность, рекреационная деятельность, риск здоровью, инвестиционная привлекательность, Харьковская область, Чугуевский район

UDC 504.54.062.4

VASENKO A. G., Candidate in Biology, Deputy Scientific Director,
 RYBALOVA O. V., Candidate in Technical Sciences, Head of Post-Graduate Training Programme,
 KOROBKOVA A. V., Leading Engineer,
 (Ukrainian Scientific Research Institute of Ecological Problems (USRIEP), Kharkiv)
 RECREATIONAL POTENTIAL OF CHUGUEV DISTRICT IN KHARKIV OBLAST

The paper describes the current state of environment in the Chuguev District and the Town of Chuguev and focuses on the characterization of the amenity value and recreational potential of this area that comprises valuable environmental features and historical/cultural assets. It provides the results of safety and risk assessment with regard to the recreational use of local water resources. Based on the results of this exercise, conclusions have been made concerning the potential for further development of recreational activities in the region.

K e y w o r d s: environmental safety, recreational activity, health risk, investment attractiveness, Kharkiv oblast, Chuguev district

Надійшла до редколегії 2.10.2008р.

